

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
"МЕДИЧНИЙ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ"
(для магістрів)

Київ – 2018

Підготовлено кандидатом економічних наук, професором МКА Згалат-Лозинською Любов Олександрівною; доктором біологічних наук, професором Баєвою Оленою Вікторівною.

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту (протокол №2 від “26” вересня 2018 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту менеджменту, економіки та фінансів ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (протокол №9 від 22.10.2018 р.)

Згалат-Лозинська Л.О., Баєва О.В. Навчальна програма дисципліни «Медичний та фармацевтичний менеджмент» (для магістрів). - К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. – 38 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Медичний та фармацевтичний менеджмент» (для магістрів), вказівки до виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, питання для самоконтролю, список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Медичний та фармацевтичний менеджмент” передбачена навчальним планом підготовки фахівців за спеціальністю „Менеджмент організацій”, спеціалізація ”Медичний та фармацевтичний менеджмент”.

Стрімкі зміни, що відбулися протягом останнього десятиріччя в політичному устрої та економіці країни, призвели до створення нових умов, в яких доводиться функціонувати закладам вітчизняної охорони здоров'я. Ці умови визначаються постарінням населення, зростання частки хронічних захворювань, подорожчанням і ускладненням лікування, збільшенням обсягу медичної інформації, низькими темпами інформатизації і комп'ютеризації лікувальних закладів, неефективними методами управління процесами ведення хворих, дефіцитом державного фінансування, невідповідністю в цілому медичної допомоги, що надається, сучасному рівню в економічно розвинутих країнах.

Відтак перед керівниками закладів охорони здоров'я стоїть доволі складне завдання - збереження і зміцнення здоров'я нації, відтворення та примноження її людського потенціалу через задоволення об'єктивних потреб громадян у якісних послугах з охорони здоров'я та шляхом побудови ефективної системи управління медичними та фармацевтичними закладами, що ґрунтується на зважених управлінських, правових, фінансово- економічних, інфраструктурних, інформаційних, комунікаційних та інших рішеннях.

Основна мета вивчення дисципліни «Медичний та фармацевтичний менеджмент» – формування теоретичних засад сучасного управлінського мислення з раціональним використанням спеціальних знань у галузі управління закладами охорони здоров'я. Набуття практичних навичок та вмінь з технології управління медичними та фармацевтичними структурами.

Предметом дисципліни є принципи, функції та методи управління організаціями в галузі охорони здоров'я, які здійснюють діяльність в нинішніх

умовах, а також досвід вітчизняних і закордонних фахівців в області управління закладами охорони здоров'я.

Завдання навчальної дисципліни:

опанування студентами ряду ключових питань:

- теорія систем, система та підсистеми, типи їх взаємодії;
  - системний підхід до організації галузі охорони здоров'я;
  - функції управління в системі охорони здоров'я;
  - керовані системи в сфері медицини;
  - наукові основи менеджменту в охороні здоров'я;
  - моделі управління і роль керівника в управлінні закладами охорони здоров'я на засадах сімейної медицини;
  - основні напрямки реформування в галузі охорони здоров'я України;
  - концепція первинної медико-санітарної допомоги;
  - сучасні уявлення про загальну медицину;
  - характеристика професійної діяльності лікаря загальної практики (сімейного лікаря), організація його роботи;
  - ринкові підходи до оплати праці медичного персоналу, який працює на засадах сімейної медицини;
  - стандарти в системі охорони здоров'я;
  - міжнародні правила GMP та стандарти ISO і їх місце в логістичній системі управління в фармації;
  - менеджмент у системі охорони здоров'я міського населення;
  - організація медико-санітарної допомоги сільському населенню;
  - оцінка якості послуг в галузі охорони здоров'я;
- набуття практичних навичок та вмінь:*
- з технології управління та організації діяльності конкретного медичного закладу з надання медико-санітарної допомоги міському або сільському населенню;
  - із складання планів діяльності закладу охорони здоров'я з використанням системної методології та сучасних комплексних стандартів;

- з аналізу роботи та ефективності управління медичними, фармацевтичними виробничими підрозділами та закладами за відповідними методиками;

- з оцінки якості медичної допомоги за відповідними методиками та стандартами.

Компетентності, якими оволодівають студенти в ході вивчення дисципліни “Медичний та фармацевтичний менеджмент”:

- професійні (функціональні) компетентності – здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в сфері професійної діяльності.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки магістрів.

Структурно-логічна схема спеціалізації передбачає розширення об’єму знань, отриманих при вивченні таких профільюючих дисциплін як “Основи менеджменту”, ”Операційний менеджмент”, ”Стратегічний менеджмент”, ”Облік і звітність в охороні здоров’я”, “Страхова медицина”, “Підприємництво в охороні здоров’я”, “Облік і звітність в охороні здоров’я”.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

«Медичний та фармацевтичний менеджмент»

№ п/п	Назва змістового модулю і теми
	<i>Змістовий модуль 1. Сучасні тенденції управління та організації охорони здоров'я</i>
1	Моделі організації та фінансування охорони здоров'я
2	Тенденції розвитку системи охорони здоров'я в країнах з розвинутою системою медичної допомоги
3	Тенденції розвитку системи охорони здоров'я в країнах із системою медичної допомоги, що розвивається
4	Світові тенденції організації фармацевтичної діяльності
	<i>Змістовий модуль 2. Організація охорони здоров'я населення України</i>
5	Міжнародні принципи організації охорони здоров'я населення
6	Система охорони здоров'я в Україні
7	Менеджмент у фармацевтичній галузі
	<i>Змістовий модуль 3. Менеджмент закладів охорони здоров'я</i>
8	Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління
9	Особливості управління організаціями, що надають первинну медико-санітарну допомогу
10	Особливості управління організаціями, що надають вторинну та третинну медичну допомогу
11	Особливості управління закладами охорони здоров'я в сільській місцевості
	<i>Змістовий модуль 4. Функціональний менеджмент закладів охорони здоров'я</i>
12	Управління технологічними процесами при наданні медичної допомоги. Стандартизація
13	Контроль у системі менеджменту закладів охорони здоров'я
14.	Менеджмент якості в медицині і фармації
15.	Управління персоналом закладу охорони здоров'я
16	Фінансовий менеджмент закладів охорони здоров'я та медичного страхування
17	Інформаційний менеджмент закладів охорони здоров'я
18.	Оцінка ефективності управління організаціями у сфері охорони здоров'я

Всього годин: 120.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

"Медичний та фармацевтичний менеджмент"

Змістовий модуль 1. Сучасні тенденції управління та організації охорони здоров'я

Тема 1. Моделі організації та фінансування охорони здоров'я

Загальні принципи формування моделі охорони здоров'я. Норми і стандарти, викладені у правових актах Організації Об'єднаних Націй (ООН), Ради Європи (РЄ), Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я (ВООЗ), Міжнародної Організації Праці (МОП) щодо формування моделі охорони здоров'я.

Принципи країн - членів Організації економічної співробітництва і розвитку (ОЕСР) при розробці стратегії фінансування та організації охорони здоров'я: забезпечення однакового доступу до медичного обслуговування для усіх громадян, заснованого на солідарній участі; висока якість медичної допомоги за оптимальних витрат; макроекономічна ефективність: максимально допустима частка національних ресурсів, які мають бути спрямовані на задоволення потреб галузі охорони здоров'я. Мінімальний перелік медичної допомоги, які має гарантувати держава:

Ринкова модель організації охорони здоров'я. Соціальна модель охорони здоров'я. Суспільно - приватна модель охорони здоров'я. Медичне страхування як система організаційних та фінансових заходів. Досвід країн Східної та Центральної Європи із запровадження системи медичного страхування

Література [22-24; 27; 33; 35; 37, 38]

Тема 2. Тенденції розвитку системи охорони здоров'я в країнах з розвиненою системою медичної допомоги

Система охорони здоров'я у Франції. Система охорони здоров'я у Великобританії: складові системи NPSM. Система охорони здоров'я у Канаді. Система охорони здоров'я у Швеції. Система охорони здоров'я у США: державні програми охорони здоров'я, особливо Medicare (Медікер) і Медікейд

(Medicaid); види медичного страхування. Система охорони здоров'я у Німеччині: поняття про принцип солідарності, принцип субсидіарності, система охорони здоров'я. Система охорони здоров'я в Італії та Швейцарії. Система охорони здоров'я у Японії: національна система страхування здоров'я; система страхування осіб найманої праці. Система охорони здоров'я у Фінляндії, Бельгії, Австрії.

Література [22-24; 27; 33; 35; 37; 38]

Тема 3. Тенденції розвитку системи охорони здоров'я у країнах із системою медичної допомоги, що розвивається

Система охорони здоров'я у Польщі: види медичних закладів, оплата послуг медичних установ. Система охорони здоров'я в Естонії: право на одержання медичних послуг, проблеми у секторі охорони здоров'я. Система охорони здоров'я у Російській Федерації: система обов'язкового медичного страхування, недоліки системи. Система охорони здоров'я у Болгарії: законодавча база, структура НФОМС, стан реформування галузі. Система охорони здоров'я в Угорщині: постачальники медичних послуг, фінансування галузі. Система охорони здоров'я у Чеській Республіці: система надання медичної допомоги.

Література [22-24; 27; 33; 35; 37; 38]

Тема 4. Світові тенденції організації фармацевтичної діяльності

Організація фармацевтичної діяльності у Данії: організація роботи аптек, підготовка фармацевтичних кадрів. Організація фармацевтичної діяльності у Японії: функції аптек і фармацевтів. Організація фармацевтичної діяльності у Великобританії. Організація фармацевтичної діяльності в Угорщині. Організація фармацевтичної діяльності в Естонії: реформування галузі. Регулювання фармацевтичної діяльності в країнах ЄС: законодавча база; регулювання фармацевтичного ринку, співробітництво з ВООЗ. Поняття про Європейську фармакопею. Підтвердження відповідності умов виробництва

вимогам сертифікації по GMP (Good Manufacturing Practice або Належна виробнича практика). Інші іструкції: вимоги FDA до продукції, яка продається у США, австралійський код GMP, японські стандарти. Нормативний контроль фармацевтичної промисловості. Поняття про фармаконагляд.

Впровадження в Україні проекту «Підтримка в реструктуризації фармацевтичної промисловості України», який фінансується Європейським Союзом за програмою TACIS (Технічна допомога країнам СНД). Перспективи впровадження в фармацевтичній галузі України норм GMP. Необхідність удосконаленням виробничого обладнання фармацевтичних підприємств. Стандарти GMP як бар'єр вступу на європейський фармацевтичний ринок: проблеми та перспективи.

Література [22- 24; 25; 27;28; 33; 35; 37; 45; 51]

Змістовий модуль 2. Організація охорони здоров'я населення України

Тема 5. Міжнародні принципи організації охорони здоров'я населення

Міжнародні принципи формування державної політики в галузі охорони здоров'я. Загальні засади, проголошені Оттавською хартією. Загальні міжнародні принципи надання медичної допомоги: принцип доступності медичної допомоги; міжнародний кодекс медичної етики; принципи національних систем охорони здоров'я. Декларація про права пацієнта. Міжнародні принципи надання медичної допомоги сільському населенню.

Література [22-24; 27; 33; 35; 37; 38]

Тема 6. Система охорони здоров'я в Україні

Конституційні норми щодо забезпечення державою охорони здоров'я населення. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров'я”. Реалізація державної політики з охорони здоров'я населення через органи державної влади України. Завдання та обов'язки, покладені на Міністерство охорони здоров'я України. Функції МОЗ України. Завдання та обов'язки, покладені на Національну службу здоров'я України (НСЗУ) як

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення. Державне регулювання забезпечення санітарно-гігієнічного благополуччя населення України.

Система охорони здоров'я України: національний рівень; регіональний рівень; субрегіональний рівень. Система управління охороною здоров'я України: первинна лікувально-профілактична допомога; спеціалізована (вторинна) лікувально-профілактична допомога; високоспеціалізована (третинна) лікувально-профілактична допомога.

Основні напрями удосконалення організації охорони здоров'я в Україні. Автономізація постачальників медичної допомоги. Приведення мережі закладів охорони здоров'я у відповідність з реальними потребами населення у медичних послугах. інтеграції приватного сектору до системи охорони здоров'я. Реорганізація мережі вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги в межах госпітальних округів згідно з розробленими перспективними планами.

Література [1, 10, 22-24; 27; 33; 35; 37; 38; 55]

Тема 7. Менеджмент у фармацевтичній галузі

Теоретичні аспекти ефективного управління на фармацевтичних підприємствах, фірмах, аптеках. Управління постачанням. Методологічні підходи до оптимізації вибору постачальників в умовах фармацевтичного виробництва. Аналіз сучасного стану процесу складування. Контроль якості постачання та складування. Аналіз існуючих підходів до управління матеріальними ресурсами. Управління товарними запасами в аптеках та фармацевтичних фірмах. Оптимізаційні моделі управління запасами на промислових фармацевтичних підприємствах. Сучасний стан організації збуту лікарських засобів. Підходи до розробки регіональної збутової політики фармацевтичних підприємств. Урахування міжнародних правил GMP і стандартів ISO .Інформаційне забезпечення. Управління на фармпідприємствах та фірмах. Комплексний (таксономічний) підхід до оцінки ефективності

управління ресурсами фармацевтичних підприємств та фірм. Трудові ресурси в аптеках, управління.

Органи державного управління у сфері створення, виробництва та контролю якості й реалізації лікарських засобів. Функції та завдання Державної служби лікарських засобів та виробів медичного призначення. Функції та завдання Державної інспекції з контролю якості лікарських засобів МОЗ України. Функції та завдання територіальних державних інспекцій. Державна реєстрація лікарських засобів

Державне регулювання виробництва та реалізації лікарських засобів. Запровадження системи реімбурсації лікарських засобів у межах державного гарантованого пакета медичної допомоги.

Література [3; 4; 6; 14; 21; 22; 24; 25; 27; 33; 35; 37]

Змістовий модуль 3. Менеджмент закладів охорони здоров'я

Тема 8. Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління

Сутність і основні риси діяльності закладів охорони здоров'я. Класифікація організацій у сфері охорони здоров'я. Поняття про лікувально-профілактичні заклади: лікарняні заклади; спеціалізовані лікарні (лікувально-профілактичні заклади особливого типу; диспансери; амбулаторно-поліклінічні заклади; заклади переливання крові, швидкої (екстреної) та невідкладної медичної допомоги; санаторно-курортні заклади. Санітарно-профілактичні заклади. Заклади санітарної просвіти. Фармацевтичні (аптечні) заклади. Заклади медико-соціального захисту. Інші заклади системи охорони здоров'я.

Економічні фактори як чинник справедливого розподілу та рівного доступу до медичних послуг. Соціально-культурні фактори: національні особливості та принципи самолікування. Вплив політичної стабільності на організації охорони здоров'я. Соціально-культурне середовище (відношення населення до підприємництва, оплати медичних послуг, здорового способу життя). Вплив громадських організацій на сферу охорони здоров'я.

Література [21; 22; 24; 25; 27; 33; 35; 37]

Тема 9. Особливості управління організаціями, що надають первинну медико-санітарну допомогу

Первинна медико-санітарна допомога. Роль амбулаторно-поліклінічних закладів у системі охорони здоров'я. Структура та управління амбулаторно-поліклінічною службою міста. Територіальні медичні об'єднання. Центр первинної медичної (медико-санітарної) допомоги: завдання та основні напрями діяльності, управління, організаційна структура: адміністративна частина (управління), господарська частина, лікувально-профілактична служба). Медамбулаторія (структура, штати, функції, управління, завдання).

Амбулаторія загальної практики - сімейної медицини. Визначення понять "сімейна медицина" та "сімейний лікар". Актуальність впровадження сімейної медицини. Завдання сімейного лікаря, фахові обов'язки. Перехід від дільничного принципу обслуговування до сімейної медицини в Україні. Етапи впровадження загальної лікарської практики. Характеристика існуючих організаційних моделей роботи сімейних лікарів. Приклади організації системи сімейної практики в різних країнах (Велика Британія, скандинавські країни, США, Росія). Фактичний стан ПМСД в Україні, її поетапне реформування на засадах сімейної медицини.

Особливості надання первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини. Організаційно-правові засади роботи лікаря загальної практики. Підготовка лікарів загальної практики в Україні. Основні підходи до підготовки медичних сестер для сімейної медицини.

Поліклініка (центральна міська, міська, центральна районна). Структура, штати, управління, функції, завдання поліклініки. Основні структурні підрозділи поліклініки та координація їх роботи. Реєстратура. Дільничний принцип роботи. Відділення дільничних лікарів терапевтів (штати, управління, організація роботи, основні завдання, функціональні обов'язки працівників). Відділення вузьких спеціалістів (штати, управління, основні завдання, функціональні обов'язки працівників). Діагностичне відділення (штати, управління, основні завдання, функціональні обов'язки працівників). Відділення профілактики. Відділення реабілітації. Стоматологічне відділення

(структура, штати, завдання). Денний стаціонар поліклініки (організація роботи, завдання). Допоміжні служби (бухгалтерія, господарський підрозділ).

Введення дитячої поліклініки в структуру Центру первинної медичної (медико-санітарної) допомоги. Організація роботи відділень по наданню медичної допомоги дітям (дільничний принцип, профілактична робота в дитячих колективах, диспансеризація дітей).

Жіноча консультація (структура, завдання). Організація первинної акушерсько-гінекологічної допомоги працюючим та непрацюючим жінкам. Показники діяльності жіночих консультацій.

Амбулаторно-поліклінічні заклади відомств, підприємств, установ, навчальних закладів. Структура, штати, управління, особливості фінансування. Функції та завдання. Цехова дільничність. Організація роботи цехових лікарів.

Медичний пункт тимчасового базування, що створюється за ініціативою органу місцевого самоврядування, у тому числі об'єднаної територіальної громади, керівництва підприємства, установи. Функції.

Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Організація роботи станції екстреної (швидкої) медичної допомоги. Структура, управління, функції. Організація роботи бригад екстреної (швидкої) допомоги.

Відділення невідкладної (екстреної) медичної допомоги лікарні для дорослих та для дітей.

Фельдшерсько-акушерський/фельдшерський пункт: функції, управління, завдання.

Стоматологічна поліклініка (обласна, міська, районна). Структура, штати, управління, функції, завдання стоматологічної поліклініки.

Показники організаційної діяльності лікувально-профілактичних закладів. Методики розрахунку та аналізу показників первинної медико-санітарної допомоги

Література [1; 2; 10, 11; 16-20; 22; 27; 33; 37; 45]

Тема 10. Особливості управління організаціями, що надають вторинну та третинну медичну допомогу

Вторинна і третинна медична допомога. Роль міських лікарень, консультативних поліклінік, диспансерів, кафедральних клінік, НДІ та вузькоспеціалізованих медичних центрів в наданні вторинної та третинної медико-санітарної допомоги. Організація вторинної медичної допомоги в міській лікарні: терапевтичне, хірургічне, неврологічне, травматологічне, дитяче, пологове, гінекологічне відділення (штати, управління, функції, задачі, показники діяльності). Організація вторинної та третинної медичної допомоги в спеціалізованих відділеннях та лікарнях (офтальмологічні, кардіологічні, туберкульозні, інфекційні т.інші); диспансерах, типи диспансерів, організація роботи, управління, завдання.

Організація третинної медичної допомоги в клініках НДІ, кафедральних клініках та вузькоспеціалізованих медичних центрах. Організація роботи. Основні види третинної медичної допомоги. Зв'язок закладів, які надають третинну медичну допомогу з первинною ланкою системи охорони здоров'я.

Особливості управління індивідуальними, сімейними, приватними, малими, державними, спільними підприємствами в галузі охорони здоров'я. Переваги та недоліки підприємств різних форм власності.

Література: [22-24; 26, 33; 36-38, 46].

Тема 11. Особливості управління закладами охорони здоров'я в сільській місцевості

Вплив географічних та демографічних факторів на організацію медико-санітарної допомоги сільському населенню України. Етапність надання медичної допомоги сільському населенню. Структура та управління закладами охорони здоров'я у сільській місцевості. Організація первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини. Структура і основні функції сільської лікарняної дільниці. Фельдшерсько-акушерський пункт. Сільська мед амбулаторія. Управління. Функції. Основні задачі.

Педіатрична служба. Структура. Управління.

Управління та організація роботи педіатричного відділення сільської районної лікарні. Диспансеризація дітей. Організація медико-профілактичної допомоги в організованих дитячих колективах (школах, дитячих садках). Координація медико-санітарної допомоги на рівні сільського району. Організація медико-профілактичної допомоги жінкам. Показники, що характеризують кінцеві результати первинної медико-санітарної допомоги у сільських районах.

Вторинна та третинна медична допомога (районні, міжрайонні, обласні медичні заклади, кафедральні клініки, НДІ, спеціалізовані медичні центри). Структура сільського районного медичного об'єднання, управління, організація роботи клінічних та допоміжних підрозділів. Роль клінічних відділень районної лікарні (терапевтичного, хірургічного, неврологічного та інших) в наданні вторинної медичної допомоги жителям району. Роль обласної консультативної поліклініки та лікарні в забезпеченні жителів області вторинною та третинною медичною допомогою. Аналіз роботи, планування та контроль в охороні здоров'я сільського населення.

Література: [22, 29, 37; 44; 46; 47].

Змістовий модуль 4. Функціональний менеджмент закладів охорони здоров'я

Тема 12. Управління технологічними процесами при наданні медичної допомоги. Стандартизація

Технології, які використовуються при наданні медичної допомоги: загальні технології лікування та діагностики; біотехнології, нанотехнології, технології генної інженерії діагностики та лікування; інформаційні технології; технології інформаційно-організаційного забезпечення; технології інформаційно-технічного забезпечення; управлінські технології; хіміко-фармацевтичні технології.

Стандартизація медичної допомоги. Поняття про стандартизацію.

Порядок розробки стандартів надання медичної допомоги. Стандарти за обов'язковістю виконання: державні соціальні стандарти; стандарти-рекомендації. Стандарти за ієрархією застосування: міжнародні; національні; регіональні; локальні. Види стандартів: стандарти на ресурси охорони здоров'я; стандарти організації медичних служб та закладів охорони здоров'я; технологічні стандарти; стандарти програм медичної допомоги; комплексні стандарти. Моніторинг за дотриманням державних соціальних нормативів у закладах охорони здоров'я

Клінічний протокол: завдання, сутність. Поняття про клінічну рекомендацію та формуляр. Регіональні клініко - економічні стандарти медичної допомоги.

Державне регулювання виробництва лікарських засобів. Державне регулювання реалізації лікарських засобів.

Література:[22- 24,29,46].

Тема 13. Контроль у системі менеджменту закладів охорони здоров'я

Поняття контролю та його місце в системі управління закладів охорони здоров'я.

Контроль ефективності та якості надання медичних послуг. Стандартизація медичної допомоги. Види стандартів: стандарти на ресурси охорони здоров'я; стандарти організації медичних служб та закладів охорони здоров'я; технологічні стандарти; стандарти програм медичної допомоги; комплексні стандарти. Моніторинг за дотриманням державних соціальних нормативів у закладах охорони здоров'я.

Загальна характеристика методик визначення показників якості лікування. Сутність загальної оцінки якості медичної допомоги. Основні характеристики якості медичної допомоги. Ступені контролю якості медичної допомоги. Позавідомчий контроль якості медичної допомоги. Внутрішній (відомчий) контроль якості медичної допомоги. Експертна оцінка якості медичної допомоги. Показники, що характеризують об'єм діяльності та

використання ресурсів у загальній лікарській практиці. Окремі методики оцінки якості медичної допомоги. Методика визначення рівня якості лікування. Складові частини моделі кінцевих результатів. Відбір показників для оцінки ефективності та недоліків у діяльності закладів охорони здоров'я. Методика визначення коефіцієнта досягнення результату. Методика визначення інтегрального коефіцієнта інтенсивності. Інтерпретація значень показників рівня медичної допомоги. Методологічні підходи до відбору показників, які доцільно застосовувати для оцінки якості медичних послуг. Контроль якості фармацевтичних препаратів, засобів. Метрологічний контроль медичної техніки.

Санітарно-епідеміологічний контроль. Контроль стану трудової та виконавської дисципліни. Форми контролю виконання завдань науково-дослідної роботи в клініках НДІ.

Рекомендації щодо здійснення ефективного контролю.

Література: [24, 28, 48].

Тема 14. Менеджмент якості в медицині і фармації

Загальна характеристика методик визначення показників якості лікування. Сутність загальної оцінки якості медичної допомоги. Складові якості медичної допомоги. Основні характеристики якості медичної допомоги. Ступені контролю якості медичної допомоги. Позавідомчий контроль оцінки якості медичної допомоги. Внутрішній (відомчий) контроль оцінки якості медичної допомоги. Експертна оцінка якості медичної допомоги. Показники, що характеризують об'єм діяльності та використання ресурсів у загальній лікарській практиці. Окремі методики оцінки якості медичної допомоги. Методика визначення рівня якості лікування. Складові частини моделі кінцевих результатів. Відбір показників для оцінки ефективності та недоліків у діяльності закладів охорони здоров'я. Методика визначення коефіцієнта досягнення результату. Методика визначення інтегрального коефіцієнта інтенсивності. Інтерпретація значень показників рівня медичної допомоги.

Методологічні підходи до відбору показників, які доцільно застосовувати для оцінки якості медичних послуг. Контроль якості фармацевтичних препаратів, засобів. Метрологічний контроль медичної техніки. Стратегії та моделі управління якістю медичної допомоги. Класична модель програми підвищення якості медичної допомоги. Порівняльний аналіз.

Акредитація лікувально-профілактичних закладів як засіб державного контролю якості надання медико-санітарної допомоги

Загальні положення про ліцензування та акредитацію закладів охорони здоров'я. Нормативно-правова база та акредитаційні органи. Мета, задачі і технологія проведення ліцензування та акредитації в лікувально-профілактичних закладах. Експертиза по встановленню рівня можливостей лікувально-профілактичного закладу надавати медичну допомогу і послуги з гарантією якості кінцевого результату.

Вимоги: до професіоналізму кадрів, оснащення, обладнання, володіння різними технологіями, рівень організації робочих місць і профільної служби в цілому. Перелік документів, які надаються закладом охорони здоров'я для акредитації.

Література: [22, 28, 33, 37; 48].

Тема 15. Управління персоналом закладу охорони здоров'я

Основні елементи управління персоналом в галузі охорони здоров'я. Підготовка управлінських кадрів для галузі охорони здоров'я. Атестація медичних кадрів в Україні. Система підготовки медичних кадрів в Україні. Додипломна та післядипломна освіта молодших спеціалістів з медичною освітою. Додипломна і післядипломна підготовка лікарів. Атестація лікарів на присвоєння кваліфікаційних категорій. Система кваліфікаційних вимог до управлінського та медичного персоналу лікувально-профілактичних закладів.

Організація та оплата праці працівників закладів охорони здоров'я. Особливості організації праці працівників охорони здоров'я. Оплата праці працівників закладів охорони здоров'я. Визначення посадових окладів

працівників закладів охорони здоров'я. Оплата праці керівників закладів охорони здоров'я, їх заступників та керівників структурних підрозділів. Оплата праці лікарів. Оплата праці за тарифними ставками та окладами працівників аптечних закладів. Підвищення посадових окладів: за наявність кваліфікаційних категорій; за оперативне втручання; за диплом з відзнакою; за керування санітарним транспортом; у зв'язку зі шкідливими і важкими умовами праці; за підвищену складність та напруженість робіт. Доплати: види доплат працівників закладів охорони здоров'я. Надбавки: види надбавок працівників закладів охорони здоров'я. Оплата праці за чергування вдома та в стаціонарі. Відрядна оплата праці.

Підготовка провізорів та фармацевтів. Тенденції фармацевтичної освіти в різних країнах світу. Підготовка фармацевтичних кадрів в Україні. Система кваліфікаційних вимог до фармацевтичних кадрів.

Література [5-7; 13; ;22; 27; 33; 35; 37]

Тема 16. Фінансовий менеджмент закладів охорони здоров'я та медичного страхування

Загальна характеристика джерел фінансування галузі охорони здоров'я. Організація управління фінансами в установах охорони здоров'я різних організаційно-правових форм. Порівняльна характеристика джерел фінансування закладів охорони здоров'я в економічно розвинених країнах: фінансування із загальних податкових надходжень, соціальне медичне страхування, приватне медичне страхування, пряма плата споживача.

Методи оплати амбулаторної медичної допомоги. Порівняльна характеристика методів оплати лікарів первинної медико-санітарної допомоги в європейських країнах. Оплата за надану послугу. Основні характеристики гонорарного методу оплати. Фіксована заробітна плата як плата за використаний лікарем час.

Кошторис як фінансовий план лікувально-профілактичного закладу: сутність, елементи, ціль складання. Методи фінансового планування в закладах

охорони здоров'я: нормативний, розрахунково-аналітичний, балансовий метод планування фінансових показників, метод оптимізації планових рішень. Планування діяльності медичного закладу. Капітальне фінансове планування. Аналіз самоокупності та беззбитковості.

Методи оплати стаціонарної медичної допомоги. Основні характеристики бюджету за статтями витрат. Фінансування стаціонарів за методом глобального бюджету. Загальний бюджет. Основні характеристики загального бюджету. Оплата послуг стаціонарів за кількістю фактичних ліжко-днів. Оплата за надані стаціонарні послуги. Різновиди моделі оплати за конкретного хворого. Оплата за випадок лікування в лікарні. Оплата за випадок лікування на основі клініко-діагностичних груп. Оплата за випадок лікування на основі клініко-діагностичних груп. Порівняння глобального бюджету та фінансування лікарень за випадок лікування.

Фінансування стаціонарної допомоги в Україні. Фінансування лікарень відповідно кількості пацієнтів. Узагальнена характеристика методів оплати стаціонарної допомоги. Удосконалення системи оплати надавачів медичних послуг як механізму державного управління в Україні.

Еволюція систем фінансування і надання послуг охорони здоров'я. Процес укладання контракту як інструмент планування та управління медичною допомогою.

Поособовий метод оплати. Модифікації методу фінансування на одного мешканця: фінансування за поособовим нормативом тільки послуг лікаря загальної медичної практики; часткове та повне фондотримання.

Оплата за випадок лікування та доповнюючі методи оплати амбулаторної допомоги. Характеристика методів оплати амбулаторної допомоги для різних типів надавачів медичних послуг, для конкретного надавача медичних послуг, для різних типів медичних послуг.

Общинне фінансування (платежі територіальної громади). Проблеми, пов'язані з фінансуванням галузі охорони здоров'я: недостатність доходів, нездатність контролю витрат, розподіл тягаря витрат, розподіл доступу до

медичних послуг, розподіл типів послуг. Забезпечення справедливого та збалансованого фінансування охорони здоров'я. Взаємозв'язок між фінансовими інструментами і цілями системи охорони здоров'я.

Література [7- 32, 39; 40, 48, 50; 59]

Тема 17. Інформаційний менеджмент закладів охорони здоров'я

Інформаційне забезпечення діяльності в охороні здоров'я. Інформація в діяльності системи охорони здоров'я. Види медичних документів та засоби роботи з ними. Поняття про регламент руху інформації у медичних закладах та установах.

Поняття про єдиний медичний інформаційний простір. Інформаційне та технічне забезпечення його існування. Сучасні інформаційні технології для накопичення, передачі та обробки медичної інформації. Сучасне програмне забезпечення управління охороною здоров'я.

Поняття про інформаційну систему. Класифікація медичних інформаційних систем за ступнем обробки та аналізу інформації. Методи та засоби створення медичних інформаційних систем: поняття про СУБД, методи обробки медичних сигналів. Використання обчислювальної техніки в управлінні та в діловодстві.

Поняття про електронний медичний документ. Законодавчі акти, що регламентують роботу з електронними записами. Особливість електронного медичного документу, реалізація прав пацієнта про кондиційність персоніфікованої інформації. Види представлення медичної інформації в електронному медичному документі, методи формалізації медичних записів, медичні зображення та графічний матеріал, поняття про методи їх обробки. Застосування статистичних методів в охороні здоров'я.

Метрологічне забезпечення закладів охорони здоров'я.

Телемедицина, як новий вид надання медичної допомоги за допомогою інформаційних технологій.

Література [1; 22; 32, 46, 48, 59]

Тема 18. Оцінка ефективності управління організаціями у сфері охорони здоров'я

Економічна сутність та роль ефективності в розвитку організації. Ефективність менеджменту організації, критерії та методи її оцінювання. Оцінювання ефективності діяльності структурних підрозділів організації.

Критерії оцінки результативності медичної допомоги. Модель кінцевих результатів (МКР) діяльності лікувально-профілактичного закладу. Визначення показників результативності, показників дефектів, нормативних значень показників. Шкала оцінки виконання діагностичних заходів, оцінки діагнозу, оцінки лікувально-оздоровчих заходів, оцінки стану пацієнта після закінчення лікування та реабілітації.

Ефективність використання ліжкового фонду.

Аналіз „витрати – результативність” (CEA). Аналіз „витрати – вигода” (CBA). Аналіз типу „витрати – корисність” (Cost-utility analysis – CUA).

Аналіз рентабельності надання медичних послуг комерційних організацій у сфері охорони здоров'я.

Кількісні показники ефективності системи менеджменту організації: фінансові витрати на управління (обсяг реалізованої продукції, що припадає на 1 грн. витрат на управління; обсяг прибутку, що припадає на 1 грн. витрат на управління; коефіцієнт співвідношення темпів зміни загального результату господарювання і темпів зміни витрат на управління, частка заробітної плати працівників апарату управління у собівартості продукції (послуг) і темпи зміни цього показника) та показники економії живої і уречевленої праці апарату управління (частка працівників апарату управління у загальній кількості промислово-виробничого персоналу організації і темп зміни цього показника, рівень продуктивності праці з розрахунку на одного працівника апарату управління і темпи зміни цього показника, скорочення тривалості виконання управлінських процедур та непродуктивних витрат часу працівників апарату управління).

Якісні показники ефективності системи менеджменту організації: рівень

керованості, коефіцієнт раціональності структури, ступінь централізації управлінських функцій, співвідношення кількості лінійного та функціонального персоналу, ступінь формалізації праці менеджерів, коефіцієнт цілеспрямованості структури управління, коефіцієнт повноти охоплення функцій управління, коефіцієнт дублювання функцій, коефіцієнт глибини спеціалізації управлінських робіт, коефіцієнт надійності структури управління.

Взаємозв'язок факторів, що впливають на кінцеві показники: розміру підприємства, цілей та функцій, організації праці, техніки та технології, ступені адаптованості.

Оцінка ефективності роботи функціональних підрозділів апарату управління та заходів по вдосконаленню менеджменту організації.

Література: [28, 37, 40, 48]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи студентів.

Контрольна робота з “Медичного та фармацевтичного менеджменту” виконується відповідно до навчальних планів зі спеціальності “Менеджмент організацій” спеціалізації “Медичний та фармацевтичний менеджмент”.

Головною метою контрольної роботи є рубіжний контроль професійно-орієнтованих знань з “Медичного та фармацевтичного менеджменту”, набутих під час самостійного опрацювання літератури та нормативно-правових актів й аналізу діяльності конкретного закладу охорони здоров'я. Це має максимально наблизити теоретичний курс до практичної діяльності, що є особливо важливим для працюючих студентів.

З питань виконання та оформлення контрольної роботи передбачене індивідуальне консультування, яке можна отримати у викладача на кафедрі менеджменту відповідно до графіка консультацій та за телефоном 490-95-25.

Загальні вимоги. Контрольну роботу слід виконувати на арку шах паперу

А4 державною мовою. Сторінки необхідно пронумерувати. Обсяг контрольної роботи повинен бути 15–20 сторінок формату А4 рукописного тексту або 12–15 сторінок надрукованих на машинці чи набраних на комп'ютері через 1,5 інтервала. Сторінка аркуша обмежується полями: зліва — 25 мм, справа, зверху і знизу — 20 мм.

Рекомендовано таку структуру контрольної роботи:

Титульний аркуш, виконаний за загальноприйнятим зразком.

План роботи.

Теоретична частина: організація управління закладом охорони здоров'я

Аналіз діяльності закладу охорони здоров'я (за місцем основної роботи студента).

Список використаної літератури, який має містити не менше 10 джерел.

Оцінювання виконання завдань. Під час перевірки контрольної роботи викладач особливу увагу буде звертати на те, як студент розуміє зміст навчальної дисципліни “Медичний та фармацевтичний менеджмент”, його здатність пов'язати категорії і теорію навчальної дисципліни з реаліями конкретного закладу охорони здоров'я, а також вміння систематизувати матеріал та чітко викладати власні думки. Серед зазначених критеріїв оцінювання найбільш важливим є здатність до практичного застосування знань у конкретних ситуаціях.

Перевіряючи контрольні роботи, викладач звертатиме увагу на такі параметри:

грунтовність відповіді на поставлені запитання, яка свідчить про рівень опанування теоретичного матеріалу;

розуміння категорій навчальної дисципліни, що виявляється при особистому викладенні матеріалу, а не в результаті механічного переписування літературних джерел, а також у доречно дібраних прикладах з діяльності закладу охорони здоров'я;

уміння коментувати наведені ілюстрації (або реальні документи медичної установи);

оформлення роботи (структура, заголовки, посилання тощо).

Варіант контрольної роботи студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А, Б, В	1
Г, Д, Е, Є	2
Ж, З, І	3
Й, К, Л	4
М, Н, О	5
П, Р, С	6
Т, У, Ф	7
Х, Ц, Ч	8
Ш, Щ	9
Ю, Я	10

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Сутність і основні риси діяльності організацій охорони здоров'я. Класифікація організацій у сфері охорони здоров'я.

2. Управління стоматологічними закладами.

3. Задача. В 2015 році число жителів Мотовилівська Слобідка склало 1400 осіб. Дітей до 3-х років -70. Число відвідувань до фельдшера за рік склало 3020, відвідувань на дому – 720. Виявлено 196 хворих з первинними захворюваннями. Число патронатів на дому дітей до 3-х років склало 700. Визначити показники навантаження фельдшера і діяльності ФАП.

Варіант 2

1. Сільська лікарська мед амбулаторія.

2. Роль планування у роботі менеджера районної лікарні.

3. Задача. Оцінка якості медичних послуг. Лікар загальної практики Н., провів курс лікування 120 хворим. Якість виконаного об'єму роботи згідно експертної оцінки була оцінена в 85 балів. Який рівень якості лікування у даного лікаря ?

Варіант 3

1. Коефіцієнт досягнення результату.
2. Загальна схема аналізу роботи лікаря загальної практики.
3. Задача. Ефективність медичної допомоги. Із 100 хворих на виразкову хворобу шлунку, які закінчили курс лікування у лікаря А., ремісія досягнута у 90 осіб. Як свідчить анкетування 45 із 50 були задоволені наданою їм медичною допомогою. Визначити інтегральний коефіцієнт ефективності.

Варіант 4

1. Основні управлінські функції головного лікаря сільської районної лікарні.
2. Показники ефективності діяльності організацій у сфері охорони здоров'я.
3. Задача. Проведено комплексне обстеження 300 прооперованих хворих. Запланований результат отриманий у 250 осіб. За даними анкетування хворих результати операцій задовольнили 60 із 100 опитаних. Визначити інтегральний коефіцієнт ефективності.

Варіант 5

1. Показники діяльності жіночої консультації.
2. Організація управління персоналом організацій у сфері охорони здоров'я в Україні.
3. Задача. Робітник перебував у відпустці без збереження заробітної плати з 01.01.02 по 15.01.02. 10.02 він звернувся до лікаря з приводу захворювання. Було встановлено тимчасову непрацездатність з 10.02 по 16.02. Який документ і з якого часу можна видати робітникові ?

Варіант 6

1. Первинна медико-санітарна допомога.
2. Види контролю в управлінській роботі медичних закладів.

3.Задача. Пацієнтку К. Лікар з діагнозом „Гостра амебна дизентерія” направив до інфекційного відділення лікарні. Який документ він повинен заповнити і куди відіслати ?

Варіант 7

- 1.Позавідомчий контроль оцінки якості медичної допомоги.
2. Задачі діагностичного відділення поліклініки.
- 3.Задача.Які показники потрібно використовувати в процесі аналізу захворюваності на грип за останні 5 років ?

Варіант 8

- 1.Основні управлінські функції головної медичної сестри районної лікарні.
- 2.Типи диспансерів.
- 3.Задача. Було оглянуто 1500 школярів віком 10 років, у 150 з них виявлено сколіоз 1 стадії. Який рівень захворюваності сколіозом у даному шкільному колективі ?

Варіант 9

- 1.Оцінка діяльності фельдшерсько-акушерського пункту.
- 2.Координація роботи амбулаторно-поліклінічних закладів.
- 3.Задача. За 2018 рік поліклінікою виявлено 2000 хворих. Із них серцево-судинна патологія – 700 осіб, хвороби органів травлення – 600, захворювання дихальної системи - 400, неврологічна патологія – 200. Взято на диспансерний облік відповідно - 600, 400, 300 і 150. Обслуговує поліклініку 6 дільничних лікарів-терапевтів. Визначити показники диспансеризації.

Варіант 10

- 1.Відділення профілактики.
- 2.Функції оргметодкабінету медичного закладу.

3.Задача. Поліклініка надає медико-санітарну допомогу 30 000 жителям. Загальна кількість відвідувань дільничних лікарів складає 60 000, з них 12 000 сільські жителі. Зареєстровано 120 хворих на туберкульоз, 500 хворих із серцево-судинними захворюваннями. Визначити показники роботи лікарів і поліклініки.

Рекомендації щодо виконання контрольної роботи

Розрахунок показників якості лікування:

-рівень якості лікування у конкретного лікаря (РЯЛ)

$$РЯЛ = РЯ \cdot n$$

РЯ –рівень якості лікування окремого хворого, n - кількість хворих.

Експертна оцінка якості лікування: <0,5 балів - незадовільно, 0,5-0,7 задовільно, >0,7 добре.

-інтегральний коефіцієнт ефективності (Кі)

$$Кі = Км \cdot Кс;$$

Км-коефіцієнт медичної ефективності-відношення кількості досягнутих медичних результатів до загальної кількості хворих.

Кс –коефіцієнт соціальної ефективності –відношення випадків задоволення до загальної кількості опитаних.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Суть амбулаторно-поліклінічної допомоги.
2. Фельдшерсько-акушерський пункт.
3. Сільська лікарська медамбулаторія.
4. Первинна медико-санітарна допомога у сільській місцевості.
5. Оцінка діяльності фельдшерсько-акушерського пункту.
6. Особливості організації надання медичної допомоги на сільській лікарняній дільниці.
7. Вторинна і третинна медична допомога у сільській місцевості.
8. Мед амбулаторія (штати, управління, функції).
9. Координація амбулаторно-поліклінічної допомоги.
10. Функції поліклініки.
11. Структура міської поліклініки.
12. Відділення профілактики поліклініки.
13. Управління поліклінікою.
14. Управління відділенням профілактики.
15. Управління відділенням дільничних лікарів-терапевтів.
16. Організація роботи відділення реабілітації.
17. Реєстратура.
18. Господарська служба поліклініки.
19. Організація роботи денного стаціонару поліклініки.
20. Функції дільничної медсестри.
21. Функції дільничного лікаря-терапевта.
22. Задачі діагностичного відділення поліклініки.
23. Медико-санітарна частина промислових підприємств (структура, штати, управління, функції).
24. Диспансеризація працівників промислових підприємств.
25. Типи диспансерів. Структура. Управління.
26. Жіноча консультація. Структура. Управління.
27. Показники діяльності поліклініки.

28. Показники діяльності жіночої консультації.
29. Показники діяльності наркологічного диспансеру.
30. Педіатрична служба у сільській місцевості.
31. Організація педіатричної служби у містах.
32. Дитяча поліклініка. Структура. Управління. Основні функції.
33. Організація стоматологічної служби.
34. Управління стоматологічними закладами.
35. Технологія аналізу діяльності поліклінічних закладів.
36. Функції оргметодкабінету поліклініки.
37. Показники діяльності поліклініки.
38. Організація амбулаторної гінекологічної допомоги.
39. Види контролю в управлінській роботі медичних закладів.
40. Види контролю в управлінській роботі фармацевтичних закладів.
41. Основні управлінські функції головного лікаря сільської районної лікарні.
42. Основні управлінські функції завідуючого терапевтичним відділенням сільської районної лікарні.
43. Основні управлінські функції головної медичної сестри районної лікарні.
44. Основні фактори, які впливають на реалізацію управлінського рішення головного лікаря району.
45. Нормативні акти, плани, накази (різниця між ними).
46. Оперативна нарада та її роль в реалізації управлінського рішення головного лікаря медичного закладу.
47. Роль планування у діяльності менеджера районної лікарні.
48. Основні напрямки діяльності менеджера в процесі планування роботи приватної фармацевтичної фірми.
49. Головна мета при плануванні в умовах ринку.
50. Роль амбулаторно-поліклінічних закладів в системі охорони здоров'я сільського населення.

51. Роль амбулаторно-поліклінічних закладів в системі охорони здоров'я міських жителів.
52. Поняття термінів „система” та „підсистема”.
53. Основні ознаки керованої системи.
54. Умови та фактори, які впливають на ефективність управлінської діяльності в системі.
55. Сутність оцінювання якості медичної допомоги.
56. Рівень якості лікування.
57. Складові якості медичної допомоги.
58. Основні характеристики якості медичної допомоги.
59. Ступені контролю якості медичної допомоги.
60. Позавідомчий контроль оцінки якості медичної допомоги.
61. Внутрішній (відомчий) контроль оцінки якості медичної допомоги.
62. Коефіцієнт досягнення результату.
63. Інтегральний коефіцієнт інтенсивності.
64. Складові частини моделі кінцевих результатів діяльності лікувального закладу.
65. Рівень якості лікування, проведеного конкретним лікарем.
66. Експертна оцінка якості медичної допомоги.
67. Показники, що характеризують об'єм діяльності та використання ресурсів у загальній лікарській практиці.
68. Показники, що характеризують кінцеві результати первинної медико-санітарної допомоги.
69. Показники організації діяльності лікувально-профілактичного закладу.
70. Методики розрахунку та аналізу показників первинної медико-санітарної допомоги.
71. Загальна схема аналізу роботи лікаря загальної практики.
72. Стратегії та моделі управління якістю медичної допомоги.
73. Класична модель програми підвищення якості медичної допомоги.
74. Профіль діяльності лікарів загальної практики.

75. Функціонування логістичної системи управління ресурсами у фармацевтичних закладах.
76. Міжнародні правила G M P та ISO в фармації.
77. Визначення поняття-логістика в фармації.
78. Класифікація амбулаторно-поліклінічних закладів.
79. Загальні положення роботи міської поліклініки.
80. Організація роботи і функції районної лікарні.
81. Правила проведення експертизи працездатності.
82. Етапність надання медичної допомоги сільському населенню.
83. Диспансеризація сільського населення.
84. Організація медичної допомоги та функції обласної поліклініки.
85. Цехова дільничність. Організація роботи цехових лікарів.
86. Спеціалізована акушерсько-гінекологічна допомога.
87. Методи статистичної обробки показників в галузі охорони здоров'я.
88. Організація роботи протитуберкульозного та психоневрологічного диспансерів.
89. Організація роботи фельдшерських оздоровчих пунктів.
90. Амбулаторія сімейної медицини. Організація роботи, функції, задачі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ в редакції від 10.06.2018 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4, ст.19
2. Закон України «Про екстрену медичну допомогу» від 5 липня 2012 р. № 5081-VI // Відомості Верховної Ради. – № 2013. – № 30, ст.340.
3. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» №62/95-ВР від 15 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України, 1995, №10, ст.62
4. Закон України «Про лікарські засоби» від 4 квітня 1996 р. № 123/96-ВР в редакції від 31.08.2018 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 22, ст. 86
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання оплати праці медичних працівників закладів охорони здоров'я, що є учасниками пілотного проекту з реформування системи охорони здоров'я» від 05.03.2012 р. № 209.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів)» від 30 листопада 2016 р. № 929
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» від 11.05.2011 р. № 524.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» від 2 березня 2016 р. № 285
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я» від 15 липня 1997 р. № 765 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 17.12 2012 р. №1216 р.)
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України «План заходів з

реалізації Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я на період до 2020 року» від 15 листопада 2017 р. № 821-р

11. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги» від 19.03.2018 р. № 504

12. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу» від 19.03.2018 р. № 503

13. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про підвищення кваліфікації молодших спеціалістів з медичною та фармацевтичною освітою» від 7.09.93 №198

14. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Правила зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах» від 16.12.2003 № 584

15. Наказ МОЗ України «Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах» від 28.10.2002 №85.

16. Наказ МОЗ України «Про затвердження примірних етапів реформування первинного та вторинного рівнів надання медичної допомоги» від 30.08.2010 р. № 735.

17. Наказ МОЗ України «Про затвердження примірних табелів оснащення медичною технікою та виробами медичного призначення центральної районної (районної) та центральної міської (міської) лікарень» від 02.03.2011 № 127

18. Наказ МОЗ України «Про затвердження Примірного переліку лабораторних досліджень, що виконуються при наданні первинної медичної допомоги населенню» № 130 від 23.02.2012 р..

19. Наказ МОЗ України «Про затвердження Примірного положення про центр первинної медичної (медико-санітарної) допомоги та примірних положень про його підрозділи» № 131 від 23.02.2012 р..

20. Наказ МОЗ України «Про затвердження Примірного табеля матеріально-технічного оснащення Центру первинної медичної (медико-санітарної) допомоги та його підрозділів» від 27.12.2013 р. № 1150

Основна література:

21. Андрушкін Б.М., Кузьмін О.С. Основи менеджменту. - Львів: Світ, 1995.- 206 с.

22. Баєва О.В. Менеджмент у галузі охорони здоров'я: Навч. посібник.- К.: Центр учбової літератури, 2008.- 640 с.

23. Баєва О.В., Чебан В.І. Менеджмент та організація роботи лікувально-профілактичних закладів. Навч. посібник. Ч.2 – 2013. – 308 с.

24. Баєва О.В., Чебан В.І. Менеджмент та організація роботи лікувально-профілактичних закладів. Навч. посібник. Ч.1 – 2013. – 372 с.

25. Жаліло Л., Солоненко І., Волос Б. та ін. Охорона громадського здоров'я: управлінські аспекти. — К.: Видавництво УАДУ, 2001.—140 с.

26. Жарков А.В., Годовальников Г.В. Управление аптечным учреждением.— Минск: Беларусь, 1989.— 59 с.

27. Журавель В.И. Основы менеджмента в системе здравоохранения. — К., 1994. — 335 с.

28. Кузьмін О.Є., Громовик Б.П., Гасюк Г.Д., Левицька О.Р., Мельник О.Г. Менеджмент у фармації. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. – 559с

29. Крыштопа Б.П., Андреева И.М. Менеджер в здравоохранении. — К.: «Добродий МК», 1995. — 179 с.

30. Стратегічні напрямки розвитку охорони здоров'я в Україні .Під ред.В.М.Лехан.-К.:Сфера,2001.-176 с.

31. Магуайр Е., Гендерсон Д., Муні Г. Економіка охорони здоров'я. - К.: Основа,1998.- 313 с.

32. Матвеева В. Аптечные учреждения: особенности организации и учета. — Харьков: Фактор, 2001.— 248 с.

33. Менеджмент в охороні здоров'я. Структура та поведінка організацій охорони здоров'я / За ред. С.М. Шортела, А.Д. Калюжного / Пер. з англ.— К.:

Основи, 1998. — 560 с.

34. Мнушко З.М., Діхтярьова Н.М. Менеджмент та маркетинг в фармації / Ч. 1-2. —Харків: Основа, 1999.

35. Радиш Я.Ф. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис і перспективи розвитку: / [Кол. авт.; Упорядник – проф. Я. Ф. Радиш, Передмова – проф. Т. Д. Бахтеєва; загальна редакція – проф. М. М. Білинської, проф. Я. Ф. Радиша]. – К.: Вид-во НАДУ, 2013. – 424 с

36. Салман Р.Б., Фигейрас Дж. Реформи системи здравоохранения в Европе. —М.: Гэотар Медицина, 2000. — 431 с.

37. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. — К.: 2000.— 670 с.

38. Управління охороною здоров'я на місцевому рівні: національний та зарубіжний досвід / О. Ю. Оболенський, І. М. Солоненко, Л. І. Жаліло та ін. – К.: Асоціація міст України та громад, 2007. – 191 с.

39. Управління підприємницькою діяльністю в галузі охорони здоров'я: Кол.моногр. За ред.. О.В. Баєвої, І.М. Солоненка.- К.- МАУП, 2007 .-376

40. Шутов М.М. Економіка та менеджмент охорони здоров'я: регіональний аспект / Навч. посібник. – Харків, 2000. – 365 с.

Додаткова література:

41. Багер Л., Гладун З.С. Державне управління в галузі охорони здоров'я.—Тернопіль: "Укрмедкнига", 2000.— 311с.

42. Бичківський Р. Управління якістю: навч. посібник. - Львів, ДУ: „Львівська політехніка”, 2000.-329 с.

43. Богданов Е.И.,Егоров А.А. Бізнес – план медичного закладу.- Новгород,1992.-98 с.

44. Голяченко О.Н., Сердюк А.М., Приходський О.О. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я. — К.: Тернопіль, Вінниця: Джура, —1997.—364 с.

45. Громовик Б. П. Організація роботи аптек. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2003 р. – 240 с.

46. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. / [кол. авт. ; упоряд. Проф. Я. Ф. Радиш ; передм. та заг. ред. проф. М. М. Білинської, проф. Я. Ф. Радиша]. – К. : НАДУ, 2013. – Ч.1.; Ч.2.– 396 с.; 484 с.
47. Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні навч.-наук. вид. / авт. кол. М.М. Білинська, Я.Ф. Радиш, І.В. Рожкова та ін. ; за аг. ред. М.М. Білинської. – К.; Львів: НАДУ, 2012. – 240.с.
48. Здравоохранение: экономика, маркетинг, менеджмент / Под ред А.А. Чухно. — Симферополь: Таврида, 2001. — 340 с.
49. Кириченко Л.С., Мережко Н.В. Основи стандартизації, метрології, управління якістю. Навчальний посібник.-К.: Київ. НТЕУ, 2001.-446 с.
50. Короп А.Ф. Экспертная оценка труда медицинских работников. — К., 1998. — 120 с.
51. Лементьев В.И. Организация и экономика фармации. — М.: Медицина, 1976. — 445 с.
52. Ломоносова Т. Історія аптекарської справи в Україні // Аптека. Щотижневик. — 2002. —№ 3. —С. 11-15.
53. Радиш Я.Ф. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис, проблеми та шляхи реформування. — К.: УАДУ, 2001. — 357 с.
54. Рудень В.В. Страхова медицина: медичне страхування: навч.посібник.-Львів,1999.
55. Рудий В.М. Законодавче забезпечення реформи системи охорони здоров'я України. - К.: Сфера, 2005.-272 с.

ЗМІСТ

	стр.
Пояснювальна записка	3
Тематичний план вивчення дисципліни	6
Зміст дисципліни	7
Вказівки до виконання контрольної роботи	23
Питання для самоконтролю	29
Список літератури	33